

VRHOVNI SUD

Broj predmeta: **Plm. Kzz. 178/2016**
(PKR. br. 1046/2013 Osnovni sud u Prištini)
(PAKR 216/2015 Apelacioni sud)

Datum: **19. decembar 2016.**

U IME NARODA

Vrhovni sud Kosova, u veću sastavljenom od sudije Vrhovnog suda Avdija Dinaja (predsednik veća), sudije EULEX-a Anne Adamske-Gallant (sudija izvestilac), i sudije Vrhovnog suda Nebojše Boričića, i pravnog službenika EULEX-a Sandre Gudaityte, u svojstvu zapisničara, u krivičnom predmetu protiv okrivljenih:

N.V.;

E.D.;

N.T.;

koji se terete po izmenjenoj optužnici Specijalnog tužilaštva Republike Kosovo (u daljem tekstu: STRK) PP 898-4/2012 od 7. novembra 2013, izmenjena rešenjem Osnovnog suda u Prištini PKR. br. 1046/16 od 3. februara 2014. i rešenjem Apelacionog suda PN 97/14 od 27. marta 2014. za sledeća krivična dela:

N.V.: **organizovani kriminal** protivno članu 274(1), (3) i (7) Privremenog krivičnog zakona Kosova (u daljem tekstu: PKZK); **pranje novca** protivno članu 32 (2) (2.1), (2.4) i (2.5) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma; **prevara** protivno članu 261(1) i (2) PKZK;

utaja poreza protivno članu 63(1), (2)(2.1), (3) i (4) Zakona o poreskoj administraciji i postupcima; i **zloupotreba poverenja** protivno članu 269 PKZK;

E.D. i N.T.: organizovani kriminal protivno članu 274(1), (3), (4) i (7) PKZK; **pranje novca** protivno članu 32 (2) (2.1), (2.3), (2.4) i (2.5) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma; i **utaja poreza** protivno članu 63(1), (2) (2.1), (2.5), (3) i (4) Zakona o poreskoj administraciji i postupcima;

postupajući po zahtevima za zaštitu zakonitosti koje su podneli branilac S.M. u ime okrivljenog E.D. dana 16. marta 2016, branilac S.K. u ime okrivljenog E.D. dana 28. aprila 2016, branilac A.B. u ime okrivljene N.V. dana 21. marta 2016, i branilac A.A. u ime okrivljenog N.T. dana 22. aprila 2016;

razmotrivši odgovor iz Državnog tužilaštva (u daljem tekstu: tužilaštvo) podnetog 20. jula 2016;

nakon većanja i glasanja dana 19. decembra 2016;

shodno članovima 432, 433, 435, i 438(2) Zakona o krivičnom postupku Kosova (u daljem tekstu: ZKP)

donosi sledeću

PRESUDU

- I. Zahtevi za zaštitu zakonitosti koje su podneli branilac S.M. u ime okrivljenog E.D. dana 16. marta 2016, branilac S.K. u ime okrivljenog E.D. dana 28. aprila 2016, branilac A.B. u ime okrivljene N.V. dana 21. marta 2016, i branilac A.A. u ime okrivljenog N.T. dana 22. aprila 2016, su ovim odbijeni kao neosnovani.
- II. Presuda PAKR 216/15 Apelacionog suda od 9. decembra 2015, strana 7, stav IV sadrži *de minimus* greške, i stoga se menja i glasi: “Shodno članu 365 stav 1.5 ZKP, vreme provedeno u sudskom, odnosno, kućnom pritvoru, je uračunato u kaznu okrivljenima: N.V. od 12. novembra 2012, F.B. od 12. novembra 2012, B.B. od 12. novembra 2012, E.D. od 18. decembra 2014, I.F. od 18. decembra 2014. do 25. decembra 2014, i N.T. od 18. decembra 2014. do 25. decembra 2014”.

OBRAZLOŽENJE

I. Istorijat postupka

1. Dana 7. novembra 2013, STRK je podigao optužnicu br. PP 898-4/2012 protiv N.V., N.T., E.D. i drugih okrivljenih. Optužnica je naknadno izmenjena 3. februara 2014. i 27. marta 2014. godine. Optužnica je dodatno izmenjena rešenjem Osnovnog suda u Prištini PKR.br. 1046/16 od 3. februara 2014. i rešenjem Apelacionog suda PN 97/14 od 27. marta 2014.
2. Nakon zaključenja glavnog pretresa, dana 18. decembra 2014, Osnovni sud u Prištini je doneo presudu kojom je:
  - okrivljena N.V. oglašena krivom za krivično delo organizovanog kriminala shodno članu 274 (3) PKZK u vezi sa krivičnim delom pranja novca shodno članu 32 (2) (2.1), (2.4) i (2.5) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, u vezi sa članom 23 PKZK; i krivično delo prevare shodno članu 261 (1) i (2) PKZK. Ono ja oslobođena optužbi za krivično delo zloupotrebe poverenja iz člana 269 PKZK i krivično delo utaje poreza shodno članu 63 (1), (2) (2.1), (3) i (4) Zakon o poreskoj administraciji i procedurama. N.V. je osuđena na jedinstvenu kaznu zatvora od 12 (dvanaest) godina i novčanu kaznu od 25.000 (dvadeset pet hiljada) evra koju je dužna da plati u roku od 6 (šest) meseci od pravosnažnosti presude. Vreme koje je

- provela u sudskom pritvoru od 14. novembra 2012. biće uračunato u jedinstvenu kaznu zatvora.
- okrivljeni E.D. i N.T. su oglašeni krivim za krivično delo organizovanog kriminala shodno članu 274 (1) PKZK u vezi sa krivičnim delom pranja novca shodno članu 32 (2) (2.1) Zakona o *sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma*, u vezi sa članom 23 PKZK. Oni su oslobođeni optužbi za krivično delo utaje poreza shodno članu 63 (1), (2) (2.1), (3) i (4) Zakona o *poreskoj administraciji i procedurama*.
  - okrivljeni E.D. je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 8 (osam) godina i novčanu kaznu od 20.000 (dvadeset hiljada) evra koju je dužan da plati u roku od 6 (šest) meseci od pravosnažnosti presude.
  - okrivljeni N.T. je osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora od 4 (četiri) godine i novčanu kaznu od 8.000 (osam hiljada) evra koju je dužan da plati u roku od 6 (šest) meseci od pravosnažnosti presude.
  - N.V. i još jedan osumnjičeni su zajedno i izričito odgovorni da nadoknade iznos od 1.420.255,13 evra oštećenoj strani, o čemu će odluka biti doneta u parničnom postupku.
  - E.D. i još jedan okrivljeni su zajedno i izričito odgovorni sa N.V. i jod jednim okrivljenim za iznos od 400.000 evra, a sa N.T. za iznos od 69.000 evra.
3. Svi okrivljeni su, preko svojih branilaca, uložili žalbe na presudu Osnovnog suda.
4. Dana 9. decembra 2015, Apelacioni sud je doneo presudu PAKR 216/15. Žalbe branilaca u ime okrivljenih N.V., E.D. i N.T. su delimično usvojene. Presuda Osnovnog suda u vezi sa ovim okrivljenima je preinačena kao što sledi: u vezi sa odlukom o kazni:
- krivično delo koje prevare koje je izvršila N.V. je okvalifikovano po članu 335 Krivičnog zakona Republike Kosovo;
  - N.V. je osuđena na jedinstvenu kaznu zatvora od 8 (osam) godina i novčanu kaznu od 25.000 (dvadeset pet hiljada) evra;

- E.D. je osuđen na kaznu zatvora od 5 (pet) godina i novčanu kaznu od 15.000 (petnaest hiljada) evra;
  - N.T. je osuđen na kaznu zatvora od 1 (jedne) godine i 6 (šest) meseci i novčanu kaznu od 5.000 (pet hiljada) evra;
  - odluka o nadoknadi štete oštećenoj strani je u celosti preinačena, i oštećena strana se savetuje da imovinsko-pravni zahtev za nadoknadu štete proistekle iz krivičnih dela koja se pripisuju optuženima može ostvariti u parničnom postupku;
  - vreme provedeno u sudskom i kućnom pritvoru biće uračunato u kaznu okrivljenih: N.V. od 12. novembra 2014, E.D. od 18. decembra 2014, i N.T. od 18. decembra 2014. do 25. decembra 2014.
5. Zahteve za zaštitu zakonitosti na presude koje su donete u prvostepenom i drugostepenom postupku su uložili branilac S.M. u ime okrivljenog E.D. dana 16. marta 2016, branilac S.K. u ime okrivljenog E.D. dana 28. aprila 2016, branilac A.B. u ime okrivljene N.V. dana 21. marta 2016, i branilac A.A. u ime okrivljenog N.T. dana 22. aprila 2016,
6. Dana 20. jula 2016, tužilaštvo je podnelo odgovor na zahteve. Tužilaštvo predlaže Vrhovnom sudu da kao neprihvatljive ili neosnovane odbaci dva zahteva koje je podneo branilac u ime E.D., i da odbaci kao neosnovane zahteve koje su podneli branioci u ime N.V. i N.T..

II. Podnesci strana

Podnesci branioca u ime N.V.

7. U zahtevu za zaštitu zakonitosti branilac navodi da su presuda Osnovnog suda i presuda Apelacionog suda donete uz bitne povrede krivičnog postupka i krivičnog zakona. Branilac, stoga, predlaže Vrhovnom sudu da ih preinači i da oslobodi optuženu N.V. svih optužbi, ili da u potpunosti poništi presudu Osnovnog suda i delimično presudu Apelacionog suda, i predmet vrati na ponovno suđenje.
8. Branilac tvrdi da presuda Osnovnog suda sadrži bitne povrede kao što je definisano u članu 384 (1.2) ZKP u vezi sa članom 370 (7) ZKP, jer je izreka presude nerazumljiva, u suprotnosti sa sadržajem i obrazloženjem, i temelji se na selektivnim i umetnutim dokazima.

Ne postoji obrazloženje u vezi sa odlučujućim činjenicama, obrazloženje je nejasno, kontradiktorno i pristrasno. Branilac dalje tvrdi da je predlog odbrane za nezavisno finansijsko i sveobuhvatno veštačenje odbijen bez ikakvog razloga, što predstavlja kršenje člana 384 (2) (2.2) ZKP.

9. Odbrana dalje tvrdi da presuda Osnovnog suda ne sadrži obrazloženje u vezi sa oduzimanjem imovine kao što je navedeno u nalogu PKR.br.1046/13 od 18. decembra 2014. godine. Nalog izdat u skladu sa članom 284 ZKP ne umanjuje obavezu da se u presudi takođe pruži obrazloženje.
10. Odbrana navodi da presuda Osnovnog suda sadrži povrede iz člana 385 ZKP jer krivično delo prevare nije potvrđeno protiv N.V., i odbrana pruža analizu dokaza koji podupiru ovu tvrdnju.
11. U presudi Apelacionog činjenice nisu iznete potpuno i jasno. Takođe nije jasno šta je obrazloženje u vezi sa krivičnim delom prevare i pranja novca ili u vezi sa navodima branioca u pogledu odgovornosti OeSD i MUP-a za sprovođenje ugovora o pasošima. Prema rečima branioca, ovi nedostaci predstavljaju bitnu povredu odredaba krivičnog postupka kao što je utvrđeno u članu 384 (1.12) ZKP u vezi sa članom 370 ZKP.
12. Branilac dalje navodi da presuda Apelacionog suda sadrži povrede iz člana 384 (1.12) ZKP u vezi sa članovima 277 ZKP i 385 (1.5) ZKP jer nije razmatrano to da je oduzeti stan pribavljen na zakoniti način.
13. Branilac navodi da Apelacioni sud nije utvrdio elemente krivičnog dela pranja novca. Branilac tvrdi da je jedan od elemenata krivičnog dela pranja novca nezakonito poreklo novca. Međutim, u ovom slučaju, kako u izreci tako i u obrazloženju, jasno je naznačeno da je poznato poreklo, namena i odredište novca.
14. Branilac dalje tvrdi da je Apelacioni sud prekršio krivični zakon kao što je predviđeno u članu 385 (1.6) ZKP prilikom računanja vremena provedenog u sudskom pritvoru u

kaznu zatvora. Apelacioni sud je pogrešno uračunao vreme provedeno u pritvoru od 14. novembra 2014, iako je N.V. bila u sudskom pritvoru od 14. novembra 2012.

Podnesci branioca S.M. u ime E.D.

15. Branilac predlaže Vrhovnom sudu da poništi presudu Osnovnog suda i presudu Apelacionog suda i da E.D. oslobodi svih optužbi.
16. Branilac tvrdi da E.D. nikada nije bio deo bilo kojih radnji koje se tiču pranja novca. Branilac dalje analizira dokaze koji se odnose na kompaniju pod nazivom P. i zakonsku osnovu kredita koji je E.D. uzeo od drugog okrivljenog. Odbrana dalje navodi da je svrha kredita dokazana legendom koju je tužilac odgonetnuo u potpunosti, međutim, niti se Osnovni sud bavio time niti Apelacioni sud. Postoji dovoljno dokaza koji pokazuju da je kredit potrošen kako bi se investiralo u restoran. Branilac dalje objašnjava prirodu druge kompanije pod nazivom "Q." i svrhu kredita primljenog sa bankovnog računa kompanije N.V. "CE". Zakonske radnje ove kompanije su dokazane pisanim sporazumom o kupoprodaji nepokretnosti i svim bankovnim prenosima.

Podnesci branioca S.K. u ime E.D.

17. Branilac tvrdi da presuda Osnovnog suda i presuda Apelacionog suda sadrže povrede krivičnog zakona i bitne povrede zakona o krivičnom postupku u skladu sa članom 432 (1.1) ZKP. Branilac predlaže Vrhovnom sudu da preinači obe presude i da oslobodi E.D. svih optužbi, ili da poništi obe presude i vrati predmet Osnovnom sudu na ponovno suđenje.
18. Branilac tvrdi da presuda Apelacionog suda sadrži povrede krivičnog zakona kao što je opisano u članu 432 (1.1) ZKP. Odbrana tvrdi da je krivično delo pranja novca slične prirode kao delo organiziranog kriminala. Kod ove vrste krivičnih dela potrebno je dokazati elemente krivičnog dela koje je u osnovi toga. U vezi sa pranjem novca, osnova krivičnog dela je delo koje je izazvalo materijalnu dobit. Branilac dalje ukazuje na to da subjektivni element krivičnog dela pranja novca nije utvrđen u ovom slučaju. Optuženi nije znao da je novac koji

je pozajmio od optuženih rezultat krimogenih radnji. Optuženi nije imao saznanja o ovim nezakonitim radnjama niti je imao nameru da im pruži doprinos (*dolus directus*), i nije znao da bi svojim postupcima mogao stvoriti zabranjene posledice (*dolus eventualis*).

19. Branilac tvrdi da presuda Osnovnog suda sadrži bitne povrede zakona o krivičnom postupku predviđene u članovima 432 (1.2) i 384 (1.12) u vezi sa članom 370 (7) ZKP jer je obrazloženje presude nepotpuno i nejasno. Odbrana tvrdi da Osnovni sud jednostavno navodi činjenice u presudi, bez ikakvog vrednovanja ili pravne ocene. Na primer, na strani 75 presude, navodi se da je kompanija PIRRO potpisala sporazum o ulaganju u poslovni prostor, a na sledećoj stranici se navodi da je E.D. uzeo kredit od 200.000 (dvesta hiljada) evra. Stoga, odbrana navodi da Osnovni sud nije pružio pravnu analizu ovih činjenica u skladu sa zakonom, posebno da krediti nisu bili nezakoniti, već da su jednostavno zaključeni bez pisanog sporazuma.

20. Branilac dalje tvrdi da presuda Osnovnog suda sadrži bitne povrede zakona o krivičnom postupku utvrđene u čl. 432 (1.2), i 384 (1.12) u vezi sa članom 370 (8) ZKP, jer presuda ne sadrži ispravno obrazloženje krivične sankcije. Odbrana tvrdi da je optuženi trebalo da dobije blažu kaznu.

Podnesi branioca u ime N.T.

21. Branilac tvrdi da presuda Osnovnog suda i presudu Apelacionog suda sadrže povrede krivičnog zakona, bitne povrede odredaba iz člana 384 (1) ZKP, i povredu krivičnog postupka. Branilac, stoga, predlaže Vrhovnom sudu da poništi presude Osnovnog suda i Apelacionog suda, i da vrati predmet na ponovno suđenje. Osim toga, odbrana zahteva odlaganje izvršenja sudske odluke na osnovu člana 434 (4) ZKP.

22. Odbrana navodi da je došlo do brojnih povreda krivičnog zakona u presudama donetim u obe instance.

- Osnovni sud je pogrešno primenio odredbe PKZK iako je važeći zakon trenutni Krivični zakon Republike Kosovo (u daljem tekstu: KZK). Osnovni sud je prekršio odredbe člana 3 KZK koji propisuje da će se primeniti najpovoljnije odredbe, zaključivši da PKZK

predstavlja povoljniju osnovu za odlučivanje u ovom predmetu. Pored toga, Apelacioni sud nije uspeo da uvidi takvu povredu.

- Prvostepeni i drugostepeni sud su prekršili član 2 (3) KZK koji predviđa da će se, u slučaju dvosmislenosti, definicija krivičnog dela tumačiti u korist osobe koja je pod istragom, koja se krivično goni ili koja je osuđena. U ovom slučaju, ne postoje neposredni ili posredni dokazi koji ukazuju na to da je N.T. izvršio bilo koje navodno krivično delo.
- Sudovi su prekršili član 17 KZK jer nisu analizirali ključne elemente kao što su umišljaj i nehat. Prvostepena i drugostepena presuda ne sadrže analizu saznanja okrivljenog da je time što je od druge kompanije primio određeni iznos novca kao zajam ili dug mogao da izvrši neke nezakonite radnje. Sam prenos novca ne pokazuje to da je znao za nezakonito poreklo novca.
- Odbrana dalje tvrdi da su sudovi prekršili krivični zakon jer nisu pružili osnove za izricanje kazne.

23. Pored toga, presude Osnovnog suda i Apelacionog suda sadrže bitne povrede krivičnog postupka:

- Odbrana navodi da presuda sadrži povrede člana 384 (1.8) ZKP jer se temelji na neprihvatljivim dokazima. Sudovi nisu van razumne sumnje utvrdili da je N.T. izvršio bilo kakvo krivično delo. Dokazali su samo činjenicu da je N.T. dobio mali kredit, i da je novac sumnjivog porekla.
- Osim toga, presuda Osnovnog suda i presuda Apelacionog suda sadrže povrede odredbe člana 383 (1.12) ZKP, što znači da presude nisu sačinjene u skladu sa odredbama člana 370 ZKP. Presude sadrže protivrečnosti između obrazloženja i izreke. Odbrana dalje dodaje da nema potrebe da se dalje razrađuju povrede u ovim zahtevima jer je Vrhovni sud dužan da se ovim povredama bavi po službenoj dužnosti.

Odgovori tužioca

24. Tužilaštvo u svojim odgovorima predlaže Vrhovnom sudu da odbaci zahteve E.D. kao nedopuštene ili neosnovane, a zahteve N.V. i N.T. kao neosnovane.

Zahtev za zaštitu zakonitosti koji je uložio branilac u ime E.D.

25. Tužilaštvo tvrdi da zahteve za zaštitu zakonitosti koje su podnela dva branioca u ime E.D. treba odbaciti kao nedopuštene, jer postojeće odredbe ZKP ne predviđaju mogućnost da strana u postupku podnese više zahteva za zaštitu zakonitosti na istu presudu. U tom pogledu, tužilaštvo tvrdi da članovi 432 i 433 (1) ZKP jasno isključuju mogućnost da optuženi ili njegov/njen branilac, ili više branilaca, mogu podneti dva zahteva na istu pravosnažnu odluku.
26. Tužilac smatra da se svi navodi na koje ukazuje branilac S.M. odnose na pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje i da bi ih trebalo odbaciti u skladu sa članom 432 (2) ZKP.
27. U pogledu argumenata koje je pokrenuo branilac S.K. u ime E.D., tužilac ukazuje na to da u zakonu ne postoji ništa što bi ukazalo na to da u osnovi krivičnog dela pranja novca treba da postoji neko drugo krivično delo. U skladu sa članom 32 Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma, konstitutivni elementi krivičnog dela pranja novca su: 1. sam čin pranja novca; 2. određeni nivo saznanja ili sumnje u vezi sa kriminalnim poreklom sredstava. Uslov da je lice prethodno ili trenutno osuđeno je izričito isključen članom 32 (4) Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. U datom slučaju, Apelacioni sud je u izreci pojasnio da je E.D. primio 400.000 (četiri stotine hiljada) evra koji potiču iz krivičnog dela prevare koje je izvršila N.V. u nameri da prikrije prirodu, poreklo i vlasništvo ukradenog novca. Presuda Apelacionog suda dalje detaljno opisuje nameru ovog krivičnog dela. Stoga su utvrđeni svi konstitutivni elementi ovog krivičnog dela.
28. Tužilac dalje ukazuje na to da treba odbaciti navode branioca S.K. da sudovi nisu dovoljno ocenili dokaze i da se olakšavajući elementi tiču pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja.

Zahtev za zaštitu zakonitosti koji je uložio branilac u ime N.T.

29. U vezi sa navodima branioca N.T., tužilac ukazuje na to da su prvostepeni i drugostepeni sud pravilno primenili najpovoljniji zakon. U tom smislu, okrivljeni je osuđen za krivično delo pranja novca izvršeno u saizvršilaštvu u suprotnosti s članom 32 (2) (2.1) Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma. Zakon je već bio na snazi u vreme

izvršenja krivičnog dela, i on nije menjan od tada. Pored toga, član 31 PKZK i 31 KZK su identično sročeni.

30. Takođe, tužilac ukazuje na to da treba odbaciti navode da prvostepeni i drugostepeni sud nisu pružili dokaze kojim je utvrđeno krivično delo i da se namera i okolnosti na osnovu kojih je doneta odluka o kazni zasnivaju na neslaganju utvrđenih činjenica.
31. Tužilac dalje navodi da odbrana tvrdi da se osuđujuća presuda N.T. zasniva na jednom dokazu, što je neprihvatljivo; međutim, odbrana nije utvrdila koji je to dokaz.
32. Tužilac ukazuje na to da, prema zakonima Kosova, Vrhovni sud nema obavezu da po službenoj dužnosti utvrdi same povrede zakona. Naprotiv, po načelu iz člana 436 (1) ZKP, Vrhovni sud se mora ograničiti na ispitivanje povreda navedenih u zahtevu. Prema tome, ovaj argument treba odbiti kao neosnovan.

Zahtev za zaštitu zakonitosti koji je uložio branilac u ime N.V.

33. Tužilac primećuje da je većina argumenata u zahtevu za zaštitu zakonitosti već izneta kao osnov za žalbe i da ih je naknadno odbio Apelacioni sud. Pored toga, većina argumenata se tiče pogrešnog i nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja što ne može biti osnova za zahtev za zaštitu zakonitosti i, stoga ih treba odbaciti.
34. Tužilac dalje ukazuje na to da tvrdnju da su obrazloženja presuda nejasna i protivrečna treba odbaciti kao neosnovanu. Sud je u potpunosti obradio sva pitanja i dao dovoljno razloga za svoje odluke. Presude i njihove izreke sadrže sve neophodne podatke, činjenice i okolnosti kao što zahtevaju članovi 365, 370 i 384 (1) ZKP.

III. Sastav veća

35. Veće je utvrdilo da je ovaj predmet dodeljen sudijama EULEX-a pre 15. aprila 2014. godine, te se stoga smatra za "tekući predmet" u skladu sa članom 1A (1.4) i 3(1) *Zakona o izmenama i dopunama Zakona u vezi sa mandatom Misije Evropske unije za vladavinu prava na Kosovu* (Zakon br 05/L-103), kojim je, između ostalog, izmenjen i dopunjen *Zakon br. 03/L-053 o nadležnosti, odabiru i raspodeli predmeta EULEX sudijama i tužiocima na Kosovu* (u daljnjem tekstu "Omnibus zakon"). Stoga, sudije EULEX-a imaju nadležnost u ovom predmetu. U skladu sa članom 3.3 Omnibus zakona, veće će biti sastavljeno od većine lokalnih sudija kojim će predsedavati lokalni sudija.

36. Veće konstatuje da je u ovom predmetu član veća Ana Adamska-Gallant bila uključena u predmet protiv S.S. u fazi glavnog pretresa. S.S. je bio jedan od saoptuženih u ovom predmetu i jedan je od vlasnika preduzeća R.I.. On se teretio za krivična dela primanja ukradene robe u suprotnosti sa članom 345 KZK, i utaje poreza iz člana 63 (1), (2.1), (2.5) i (4) Zakona o poreskoj administraciji i procedurama. Dana 22. maja 2014. godine, sudsko veće je donelo odluku da se razdvoji postupak protiv S.S., jer su tužilaštvo i okrivljeni sudu predložili sporazum o priznanju krivice. Nakon toga, oformljeno je novo sudsko veće sa sudijom Annom Adamskom-Galant kao predsednicom veća. Dana 4. juna 2014, sudsko veće je zaključilo da sporazum ne ispunjava zakonske uslove predviđene u ZKP. Shodno tome, dana 3. jula 2014, predmet S.S. je ponovo spojen. Trenutno, troje okrivljenih u ponovno spojenom predmetu je podnelo zahteve za zaštitu zakonitosti: N.V., E.D. i N.T.. Zbog toga, sudija je bila uključena u povezani, ali ne i isti krivični postupak.
37. U skladu sa članom 39 (2) ZKP “sudija ne može da obavlja dužnost sudije pojedinca, predsednika pretresnog veća, člana pretresnog veća, žalbenog veća ili veća Vrhovnog suda ako je on odnosno ona učestvovao u prethodnim postupcima u istom krivičnom predmetu”. Cilj ove odredbe je da se obezbedi da okrivljeni ima pristup pravičnom i nepristrasnom suđenju. Ovaj član primenjuje objektivni test koji se uglavnom odnosi na funkcionalnu prirodu učešća sudije u prethodnim fazama postupka i može dovesti do objektivne sumnje u nepristrasnost sudije.
38. Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu "ESLJP") je zaključio da se u svakom pojedinačnom predmetu mora proceniti da li učešće sudije u krivičnom postupku je takve prirode i stepena da ukazuje na nedostatak nepristrasnosti suda. Sadašnje tumačenje člana 39 (2) ZKP dalje potvrđuje da namera zakonodavca nije bila da se iz krivičnog procesa izuzme sudija koji je prethodno učestvovao u istom (ili srodnom) krivičnom predmetu. Dalje, namera zakonodavca da ne dođe do izuzeća svakog sudije koji je učestvovao u prethodnom postupku u istom predmetu može se izvesti iz člana 398 (2) ZKP koji propisuje: “Apelacioni sud može naložiti osnovnom sudu da na osnovu objektivnog i transparentnog sistema raspodele predmeta odredi novog sudiju pojedinca, predsednika veća ili pretresno veće“. To znači da sudija ili sudsko veće koje je jednom sudilo o nekoj stvari, može ponovo raditi na istoj ili srodnoj stvari.

39. Vrhovni sud, u svom pravnom mišljenju br. 164/2014 od 10. aprila 2014, dodao je da bi restriktivno tumačenje ovog člana dovelo u pitanje funkcionisanje pravosudnog sistema, takođe imajući u vidu činjenicu da trenutno više ne postoje sudije porotnici u krivičnim stvarima. Stoga, sama činjenica da je sudija krivičnog suda bio uključen u krivični postupak koji je srodan datom predmetu se ne može uzeti kao strah od nedostatka nepristrasnosti. Svaka sumnja u nepristrasnost sudije u smislu člana 39 (2) ZKP biće rešavana od slučaja do slučaja.
40. U vezi sa ovom situacijom, ESLJP je zaključio u velikom broju predmeta da sama činjenica da je sudija već sudio saoptuženima u odvojenim krivičnim postupcima nije sama po sebi dovoljna da baci sumnju na nepristrasnost sudije u kasnijem predmetu.¹ U ovakvim situacijama neophodno je proceniti da li odluka doneta u vezi sa saoptuženima sadrži bilo kakve zaključke koji zapravo prejudiciraju pitanje krivice ostalih optuženih u narednim postupcima.
41. Sudija Anna Adamska-Gallant u svojstvu predsednika veća u predmetu protiv S.S. je izvršila ocenu da li sporazum o priznanju krivice ispunjava uslove iz ZKP. Ovaj postupak je odvojen od postupka u predmetu PKR 1046/13, i sudsko veće nije vršilo ocenu dokaza u vezi sa okrivljenima N.V., E.D. i N.T.. Sudije u veću nisu se bavili, utvrdili i ocenili razumnu sumnju da je troje okrivljenih izvršilo krivična dela za koja se terete. Ne postoji posebna kvalifikacija umešanosti troje optuženih ili radnji koje su oni izvršili, krivična ili bilo koja druga.
42. Dalje, zahtevi za zaštitu zakonitosti koje su podneli okrivljeni N.V., E.D. i N.T. osporavaju nalaze presude PKR 1046/13 Osnovnog suda u Prištini i presudu PAKR 216/15 Apelacionog suda u vezi sa troje okrivljenih. Ni u jednom od zahteva se ne pominju dokazi koji se odnose na S.S. ili njegovu kompaniju R.I.
43. Uzimajući u obzir gore navedeno, veće zaključuje da u datim okolnostima ne postoje naznake da sudija neće moći iznova da razmotri zahteve za zaštitu zakonitosti. Ocena sporazuma o priznanju krivice saoptuženog u povezanom slučaju ne bi na bilo koji način prejudiciralo pitanje krivice ili nevinosti optuženih. Stoga, veće jednoglasno zaključuje da

---

¹ Videti ESLJP, *Krigiš protiv Nemačke (Kriegisch v. Germany)*, rešenje o prihvatljivosti podneska, 23. novembar 2010; *Kordokovski i Lebedev protiv Rusije (Khodorkovskiy and Lebedev v. Russia)*, presuda, 25. jul 2013; *Pope protiv Holandije (Poppe v. the Netherlands)*, presuda, 24. mart 2009; *Švarcenberger protiv Nemačke (Schwarzenberger v. Germany)*, presuda, 10. avgust 2006; *Feranteli i Santandelo protiv Italije (Ferrantelli and Santangelo v. Italy)*, presuda, 7. avgust 1996.

okolnosti vezane za predmet S.S. i ovaj postupak ne baca objektivno opravdane sumnje na nepristrasnost sudije.

IV. Važeći zakon

44. U pogledu odredaba krivičnog postupka koje se primenjuju na ovaj postupak, veće napominje da, u skladu sa članom 540 ZKP, za bilo koji krivični postupak pokrenut pre stupanja na snagu ZKP (1 januara 2013), a gde nije došlo do podizanja optužnice, odredbe ZKP se primenjuju *mutatis mutandis*. U ovom predmetu, istraga je pokrenuta 9. novembra 2012. godine, i proširena 11. novembra 2012, 14. novembra 2012, i 4. juna 2013. Optužnica u ovom predmetu je podignuta 7. novembra 2013. godine. Prema tome, važeći krivični postupak u ovom predmetu je ZKP koji je na snazi od 1. januara 2013. godine.
45. U vezi sa važećim krivičnim zakonom, veće ima na umu princip zakonitosti i njegove suštine, tj. primenu najpovoljnijeg zakona kao što je opisano u članu 2 (2) KZK i 3 (2) PKZK. Član 11 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (1948) daje veoma dobro strukturiranu definiciju načela: *“Niko se ne sme osuditi za dela ili propuštanja koja nisu predstavljala krivično delo po unutrašnjem ili međunarodnom pravu u vreme kada su izvršena. Isto tako ne sme se izricati teža kazna od one koja se mogla primeniti u vreme kada je krivično delo izvršeno”*. Isti koncept, sa skoro identičnom formulacijom, nalazi se u nekoliko međunarodnih i regionalnih sporazuma o ljudskim pravima, uključujući Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966), Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava. Vodeći poreklo iz načela zakonitosti, koncept najpovoljnijeg krivičnog zakona je instrument koji garantuje individualna prava, čime se njegovom delotvornošću obezbeđuje dostupnost i predvidljivost krivičnog zakona. Gde postoje razlike između krivičnog zakona koji je na snazi u vreme izvršenja krivičnog dela i kasnijih krivičnih zakona donetih pre pravosnažne presude, sudovi moraju primeniti zakon čije su odredbe najpovoljnije po optuženog.²
46. U konkretnom slučaju, Osnovni sud je uzeo u obzir da su krivična dela izvršena pre stupanja na snagu KZK. Osnovni sud je uporedio krivična dela organizovanog kriminala (član 283 KZK i člana 274 PKZK), prevare (član 335 KZK i član 261 PKZK), zloupotrebe poverenja

---

² ESLJP, *Skopola protiv Italije (Scoppola v. Italy)*, (br. 2) [GC], stavovi 103-109.

(član 342 KZK i član 269 PKZK), i primanja ukradene robe (član 345 KZK i član 272 PKZK). Nakon poređenja elemenata svakog krivičnog dela i uzimajući u obzir kazne predviđene zakonom, Osnovni sud je zaključio da značajne izmene krivičnog zakona nisu povoljne po okrivljene. Stoga, veće nalazi da je Osnovni sud u Prištini pravilno primenio princip najpovoljnijeg krivičnog zakona.

47. Veće dalje napominje da je Apelacioni sud primenio član 335 KZK za krivično delo prevare, a ne član 261 PKZK. Međutim, Apelacioni sud nije dao nikakvo objašnjenje zašto je promenio primenu najpovoljnijeg zakona kao što je utvrdio Osnovni sud. Veće konstatuje da su elementi krivičnog dela prevare identične u članu 335 KZK i članu 261 PKZK; stoga, pravna kvalifikacija krivičnog dela je identična po oba zakona, kao i izrečena kazna. Prema tome, veće nalazi da nije bilo povrede po optuženog ili njegovog prava na pravično suđenje.
48. Veće dalje napominje da su Zakon br. 03/L-196 *o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma* i Zakon br 03/L-222 *o poreskoj administraciji i procedurama* usvojeni pre nego što su krivična dela izvršena i od tada relevantne odredbe ovih zakona nisu menjane. Stoga, u vezi sa ovim zakonima, ne postoji potreba da se primeni princip najpovoljnijeg zakona. Iz tih razloga, navodi branioca N.T. da je Osnovni sud pogrešno primenio odredbe PKZK, dok je važeći zakon bio KZK, su odbijeni kao neosnovani.

V. Nalazi Vrhovnog suda

Dopuštenost zahteva za zaštitu zakonitosti

49. Zahtevi za zaštitu zakonitosti koje su podneli branilac S.M. u ime okrivljenog E.D. dana 16. marta 2016, branilac S.K. u ime okrivljenog E.D. dana 28. aprila 2016, branilac A.B. u ime okrivljene N.V. dana 21. marta 2016, i branilac A.A. u ime okrivljenog N.T. dana 22. aprila 2016 su dopušteni. Zahteve su podnela ovlašćena lica (član 433 (1) ZKP), u propisanom roku (član 433 (2) ZKP), i to nadležnom sudu (član 434 (1) ZKP).
50. Tužilaštvo tvrdi da bi zahteve za zaštitu zakonitosti koje su podnela dva branioca u ime E.D. trebalo odbaciti kao neprihvatljive jer trenutne odredbe ZKP ne predviđaju mogućnost da strana u postupku podnese više zahteva za zaštitu zakonitosti na istu presudu. U tom smislu, veće konstatuje da, u skladu sa članom 55 (2) ZKP, okrivljeni može imati do tri branioca, i smatraće se da je pravo na odbranu zadovoljeno ako jedan od branilaca učestvuje u postupku.

Dalje, član 19 (28) ZKP ukazuje na to da, kada stranku zastupa više od jednog branioca, samo će jedan od njih zastupati stranku u krivičnom postupku. Iako se može reći da nekoliko branilaca može podneti samo jedan proceduralni dokument, praksa prihvaćena na Kosovu i od strane Vrhovnog suda pokazuje da sudovi imaju tendenciju da prihvate nekoliko proceduralnih dokumenata podnetih od strane više od jednog branioca u ime istog okrivljenog (*vidi* Vrhovni sud, presuda Pml. Kzz 145/2014 od 8. oktobra 2014. godine, strana 7). Veće smatra da takva procedura, naročito kada okrivljeni nije imenovao glavnog branioca, učvršćuje zaštitu prava okrivljenog na odgovarajuću pravnu pomoć tokom krivičnog postupka. Nakon što je to prihvatilo, veće smatra da su zahtevi koje su podnela dva branioca u ime E.D. prihvatljivi.

Opseg zahteva za zaštitu zakonitosti

51. Branilac N.T. ukazuje na to da presude Osnovnog suda i Apelacionog suda sadrže povrede odredbe člana 383 (1.12) ZKP, što znači da presude nisu sačinjene u skladu sa odredbama člana 370 ZKP. Presude sadrže protivrečnosti između obrazloženja i dispozitiva. Odbrana dalje dodaje da nema potrebe da se dalje razrađuju povrede u ovim zahtevima jer je Vrhovni sud dužan da se ovim povredama bavi po službenoj dužnosti.
52. Zahtev za zaštitu zakonitosti je vanredni pravni lek osmišljen kako bi se Vrhovni sud starao o tome da se sa predmetima postupa bez pravne greške i brinuo o razvoju i jednolikosti pravnog poretka. Stranke imaju pravo na zahtev za zaštitu zakonitosti kako bi osigurale zaštitu svojih prava, pravičnog suđenja i preispitivanja zakonitosti odluka, zagarantovanu Ustavom Kosova. Član 432 ZKP predviđa koje osnove treba utvrditi kako bi se smatralo da je zahtev za zaštitu zakonitosti dozvoljen. Pored toga, član 376 postavlja opšte uslove za zahteve za pravne lekove uključujući obavezu stranke da jasno opiše relevantne činjenice sadržane u zapisniku, kao i pravni osnov za prigovor ili zahtev. Zakon o ovom pitanju je precizan i dosledan. To jasno pokazuje da je zakonodavac imao nameru da postavi pravila koja obavezuju stranke da utvrde osnove za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti. Pitanja koja strane u postupku nisu utvrdile uglavnom nisu predmet obrade Vrhovnog suda, osim ako nisu izričito predviđena zakonom.
53. U tom smislu, zakon postavlja jasne granice za ispitivanje predmeta od strane Vrhovnog suda jer će se sud ograničiti na ispitivanje onih povreda zakona za koje stranke navode u svom

zahtevu da se desile (član 436 (1) ZKP). Jedino pitanje koje Vrhovni sud može rešavati po službenoj dužnosti je navedeno u članu 436 (2) ZKP, što ukazuje na to da u slučaju da Vrhovni sud utvrdi da razlozi za donošenje odluke u korist okrivljenog takođe postoje u odnosu na drugo saoptuženo lice koje nije podnelo zahtev za zaštitu zakonitosti, sud će postupati po službenoj dužnosti kao da je i to lice podnelo takav zahtev.

54. Dalje, iako zakon postavlja pravila koja definišu ulogu Vrhovnog suda u rešavanju vanrednih pravnih lekova, zakon ne postavlja nikakva pravila koja omogućuju strani u postupku da prenese svoju obavezu Vrhovnom sudu da uoči moguće povrede zakona. Ova odgovornost isključivo pripada stranama u postupku. Ovo obezbeđuje nezavisnost suda i jednakost strana u postupku, koje su svojstvene osobine pravičnog suđenja.
55. Stoga, zahtev branioca N.T. da Vrhovni sud uoči konkretne povrede odredbe člana 383 (1.12) ZKP je odbijen kao neosnovan.

Meritum predmeta

Navodi o pogrešnom ili nepotpuno utvrđenom činjeničnom stanju

56. Na samom početku, veće konstatuje da veliki deo zahteva za zaštitu zakonitosti osporava ocenu dokaza od strane Osnovnog suda i Apelacionog suda.
57. Konkretno, branilac N.V. tvrdi da je N.V. imala korist iz ovlašćenja OeSD i da nije prevarila OeSD primanjem sume u iznosu od 1.420.255,15 evra. Okrivljena je primila uplatu zakonito i potom ju je zakonito uložila. Dalje, branilac N.V. navodi da je okrivljena imala ovlašćenje da na svoje bankovne račune vrši prenos sredstava koja se tiču ugovora o biometrijskim pasošima zaključenim između OeSD i MUP. Ona je bila ovlašćeni predstavnik OeSD-a koji se bavi sprovođenjem ugovora.
58. U vezi sa okrivljenim E.D., branilac tvrdi da postoji dovoljno dokaza koji pokazuju da je uzeo kredit od drugog okrivljenog i da ga je koristio za investicije u restoran P. i firmu pod nazivom "Q.". Odbrana tvrdi da postoji dovoljno dokaza da se dokaže da su ovi postupci bili legalni. Činjenica da ne postoji pisani sporazum za davanje kredita ne znači da je to nezakonito. U odnosu na N.T., branilac tvrdi da ne postoje direktni ili indirektni dokazi koji pokazuju da je optuženi počinio navodno krivično delo. Okrivljeni je, jednostavno, dobio mali kredit i izvršio bankovne prenose bez ikakve zle namere.

59. U tom smislu, u skladu sa članom 432 (1) ZKP, zahtev za zaštitu zakonitosti se može podneti samo na osnovu povreda krivičnog zakona, bitne povrede odredaba krivičnog postupka, ili drugih povreda odredaba krivičnog postupka, ako su takve povrede uticale na zakonitost sudske odluke. Član 432 (2) ZKP strogo i jasno ukazuje na to da se zahtev za zaštitu zakonitosti ne može podneti na osnovu pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja. Puko neslaganje sa činjeničnim ocenama prvostepenog i drugostepenog suda ne predstavlja uslov za zahtev za zaštitu zakonitosti kako je dato u članu 432 (1) ZKP. Osim toga, Apelacioni sud je sve tvrdnje koje su pokrenute u žalbama okrivljenih opširno rešavao u svojoj presudi PAKR 216/15 (*vidi* stavove 75 do 85 presude PAKR 216/15). Stoga, veće smatra da je ovaj navod neosnovan.
60. Odbrana dalje navodi da se presude Osnovnog suda i Apelacionog suda zasnivaju na neprihvatljivim dokazima. Veće konstatuje da se ovi navodi odnose na utvrđivanje činjeničnog stanja u predmetu. Odbrana nije naznačila koje dokaze smatraju neprihvatljivim ili koji je zakonski osnov za takvu tvrdnju. Stoga, veće nalazi da se svi navodi koji se tiču osnova za pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanja neće rešavati u ovoj presudi.

Nerazumljivi i kontradiktorni dispozitiv i protivrečnosti između dispozitiva i obrazloženja

61. Odbrana N.V. i N.T. navodi da su dispozitivi presude Osnovnog suda i Apelacionog suda nerazumljivi i u suprotnosti sa sadržajem obrazloženja, i da se zasnivaju na selektivnim i umetnutim dokazima i samim tim u suprotnosti sa odredbama člana 370 ZKP. Odbrana N.V. navodi da se u presudi Osnovnog suda ne precizira koji dokaz se smatra potvrđenim; obrazloženje je potpuno nejasno i pristrasno. Osim toga, dispozitiv prvostepene presude je u suprotnosti sa obrazloženjem, jer dispozitiv glasi “*N.V. je prevarila MUP i OeSD lažnim prikazivanjem prenosa na broj žiro računa <...>*”, dok u obrazloženju stoji: “*pitanje je da li je MUP kriv zato što je izvršio plaćanje ili OeSD za davanje ovlašćenja okrivljenoj N.V.*”. Odbrana N.T. navodi da postoje različita neslaganja i nejasnoće u vezi sa dispozitivom i obrazloženjem u prvostepene i drugostepene presude; međutim, odbrana predlaže Vrhovnom sudu da uoči konkretna pitanja po službenoj dužnosti (pitanje je ranije rešavano u ovoj presudi, stavovi 51-55).
62. Veće konstatuje da je navod da je dispozitiv presude Osnovnog suda u suprotnosti sa obrazloženjem već pokrenut u žalbi branioca koja je podneta u ime N.V.. Apelacioni sud je

detaljno analizirao konkretne protivrečnosti u svojoj presudi PAKR 216/15 (*vidi* stav 59 do 66 presude PAKR 216/15). Veće se u potpunosti slaže sa zaključkom Apelacionog suda da, osim kvalifikacije krivičnih dela, ne mogu se pronaći suštinske protivrečnosti i/ili relevantne nedoslednosti u dispozitivu prvostepene presude, ili između dispozitiva i obrazloženja.

63. Veće smatra da su dispozitivi presuda Osnovnog suda i Apelacionog suda sačinjeni u skladu sa uslovima iz člana 370 (3) i (4) u vezi sa članom 365 ZKP. Dispozitivi sadrže potpuni opis dela za koja su optuženi proglašeni krivim, ili za koja su oslobođeni, zajedno sa opisom činjenica i okolnosti koje ukazuju na njihovu krivičnu prirodu i primenu relevantnih odredbi krivičnog zakona. Osnovni sud je jasno i dovoljno opisao činjenice za koje smatra da su dokazane ili nedokazane i ukazao je na dokaze na koje se sud oslonio prilikom donošenja presude. Veće dalje napominje da presuda treba da se čita u celini, uključujući dispozitiv i obrazloženje. Dispozitiv i obrazloženje su neodvojivi delovi presude i određeni deo i/ili rečenice u presudi se ne mogu čitati zasebno.
64. Prema tome, veće smatra da dve rečenice izvučene iz konteksta ne pokazuju suštinsku protivrečnost između dispozitiva i obrazloženja presude. Neslaganje odbrane sa činjeničnim stanjem opisanim u dispozitivu ne predstavlja povredu člana 384 (1.2) u vezi sa članom 370 (7) ZKP. Stoga, navodi koje je pokrenuo branilac N.V. u pogledu protivrečnosti u obrazloženju, kao i između dispozitiva i obrazloženja su odbijeni kao neosnovani. Veće dalje napominje da odbrana N.T. nije uočila nikakve konkretne povrede i nedoslednosti između dispozitiva i obrazloženja prvostepene i drugostepene, i oni su, stoga, odbijeni kao neosnovani.

Odbijanje predloga za nezavisno finansijsko i sveobuhvatno veštačenje

65. Branilac N.V. tvrdi da je predlog odbrane za nezavisno finansijsko i sveobuhvatno veštačenje odbijen bez ikakvih razloga što predstavlja kršenje člana 384 (2) (2.2) ZKP.
66. Veće konstatuje da je odbrana N.V. pružila istu tvrdnju u svojoj žalbi na presudu Osnovnog suda i da se time bavio Apelacioni sud. Vrhovni sud se u potpunosti slaže sa analizom Apelacionog suda da su transferi obavljani putem bankarskih prenosa i da su dokazani fakturama, i da je Osnovni sud bio u stanju da utvrdi sve transakcije. Veće dalje napominje da je Osnovni sud rešavao zahtev odbrane za imenovanje nezavisnog veštaka i da je zaključio

da posebna analiza finansijskih zapisa ne bi pomogla sudu u donošenju odluka (*vidi* zapisnik sa glavnog pretresa, 3. jul 2014, strana 5, i 9. septembar 2014, strana 35).

67. Veće dalje napominje da, u skladu sa članom 384 (2) (2.2) ZKP, smatraće se da je došlo do bitnih povreda krivičnog postupka ako u toku krivičnog postupka, uključujući i prethodni postupak, sud, državni tužilac ili policija krši pravo na odbranu, a to je uticalo ili je moglo da utiče na donošenje zakonite i pravilne presude. Veće navodi da ovaj član treba čitati zajedno sa članom 384 (1) ZKP koji nabroja moguće značajne povrede krivičnog postupka. To znači da stranka u svom zahtevu mora da pokaže dva elementa moguće bitne povrede krivičnog postupka: prvo, šta predstavlja navodnu bitnu povredu; i drugo, da je povredila pravo na odbranu i dovela do donošenja nezakonite i nepoštene presude.
68. U ovom predmetu, odbrana je samo navela da činjenica da je zahtev odbrane da se pozove finansijski veštak da predoči svoje veštačenje odbijen predstavlja kršenje prava na odbranu, a da nije precizirala koja je to bitna povreda odredaba krivičnog postupka. Veće ponavlja da stranke imaju obavezu da identifikuju sve moguće osnove za podnošenje zahteva za zaštitu zakonitosti navedenih u članu 432 ZKP. Od izuzetne važnosti je da strane u postupku predoče dovoljno obrazložene tvrdnje u vezi sa mogućim povredama krivičnog zakona, bitnim povredama krivičnog postupka ili nekom drugom povredom krivičnog postupka ako takve povrede utiču na zakonitost sudske odluke. Nije dovoljno izneti neslaganje sa prvostepenom i drugostepenom presudom ili ponavljati tvrdnje iz prethodnih žalbi. Prema tome, veće smatra da branilac N.V. nije ukazao ni na kakvu bitnu povredu krivičnog postupka i zaključuje da su navodi bez osnova.

Elementi krivičnog dela pranja novca

69. Branilac E.D. tvrdi da presuda Apelacionog suda sadrži povrede krivičnog zakona kao što je opisano u članu 432 (1.1) ZKP. Odbrana tvrdi da nije utvrđeno krivično delo koje je u osnovi pranja novca. Branilac N.V. navodi da Apelacioni sud nije uspeo da dokaže elemente krivičnog dela pranja novca. Branilac tvrdi da je jedan od elemenata krivičnog dela pranja novca nezakonito poreklo novca. Međutim, u ovom slučaju, i u dispozitivu i u obrazloženju je jasno naznačeno da su poreklo, namera i odredište novca poznati.
70. Veće konstatuje da izraz "pranje novca" opisuje spektar praksi koje se koriste da bi se prikrio izvor nezakonite dobiti i ista uvela u zakonite ekonomske tokove. Materijalni element

(*actus reus*) pranja novca obuhvata tri elementa: (1) konverziju ili prenos imovine znajući da je ta imovina stečena krivičnim radnjama u cilju sakrivanja ili prikrivanja nezakonitog porekla imovine, ili pomaganje licu koje je uključeno u izvršenje predikatnog krivičnog dela kako bi izbeglo zakonske posledice svog činjenja; ili (2) sakrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja ili vlasništva nad ili prava na imovinu znajući da je ta imovina stečena krivičnim radnjama; ili (3) sticanje, posedovanje ili korišćenje imovine, znajući u trenutku prijema da je ta imovina prihod nastao iz krivičnih radnji.³ Zakon o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma takođe kažnjava pomoćna dela koja uključuju udruživanje ili kovanje zavere radi izvršenja, pokušaja izvršenja, pomaganje i podržavanje, omogućavanje i savetovanje izvršenja krivičnog dela pranja novca. Imovina u ovom kontekstu obuhvata sredstva svake vrste, materijalna ili nematerijalna, pokretna ili nepokretna, opipljiva ili neopipljiva, kao i pravna dokumenta ili instrumente, kojima se dokazuje vlasništvo ili interes nad takvim sredstvima.

71. U konkretnom slučaju, branilac navodi da Osnovni sud i Apelacioni sud nisu uspeli da dokažu da imovina (u ovom slučaju novac) predstavlja imovinu iz krivičnih radnji. Drugim rečima, odbrana tvrdi da novac nije dobijen kao rezultat krimogenog ponašanja. Iako nije neophodno dokazati van razumne sumnje krivično delo u osnovi kao jedan od elemenata krivičnog dela pranja novca, sud mora da se uveri da postoje bar posredni dokazi koji dokazuju da prihod predstavlja dobit nastao krimogenim ponašanjem. Za razliku od slučaja krivičnog dela organizovanog kriminala, nije potrebno dokazati da je imovina u pitanju dobit iz posebne ili konkretne radnje krimogenog ponašanja, jer bi takvo tumačenje ograničilo opseg zakona. Sud mora da utvrdi dovoljno posrednih dokaza ili druge dokaze iz kojih se mogu izvući zaključci u vezi sa potrebnim krivičnim standardom da imovina u pitanju ima krimogeno poreklo. U tom smislu, neophodno je pokazati postojanje predikatnog krivičnog dela, i utvrditi vezu između imovine koja je predmet pranja i krimogenog ponašanja.
72. U datom predmetu, veće se uverilo da je postojanje predikatnog krivičnog dela dokazano van razumne sumnje. Osnovni sud je utvrdio da je, nakon što je potpisan ugovor o tenderu 17. juna 2011, MUP prebacio 3.361283,25 evra na račun C.E.U. Iznos od 1.941.028,12 evra je kasnije sa računa C.E.U. prenet OeSD-u nakon čega je saldo iznosio 1.420.255,13 evra. Ova

---

³ Videti član 32(2)(2.1), (2.4) i (2.5) Zakona br. 03/L-196 o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma; član 23 Konvencije Ujedinjenih nacija za borbu protiv korupcije (2003).

druga suma nikada nije prenetu OeSD-u. Zbog toga, Osnovni sud je zaključio da je ta suma nezakonito prisvojena. Sud je predstavio detaljnu analizu u vezi sa ulogom optužene N.V. kao predstavnika OeSD-a, sporazumom o tenderu i kasnijim prenosima različitih iznosa iz MUP-a od strane N.V. (*vidi* strane 106 do 153 presude PKR.br. 1046/13). Dalje, veće smatra da je Osnovni sud utvrdio vezu između prenosa nezakonito prisvojenog novca i okrivljenih E.D. i N.T.. Okrivljeni E.D., kao ovlašćeno lice koje upravlja kompanijom P. SHPK, je primio iznos od 200.000 evra, a kao vlasnik kompanije Q.L.B.K. SHPR je primio sumu od 200.000 evra. Okrivljeni N.T. je kao predstavnik C.B. primio iznos od 69.000 evra. Osnovni sud je detaljno analizirao odnos između N.V. koja je izvršila prenose navedenim kompanijama i okrivljenih E.D. i N.T. (*videti* strane 124 do 132, i 135 do 139 presude PKR.br.1046/13).

73. Pored toga, Apelacioni sud se bavio pitanjem utvrđenih elemenata krivičnog dela pranja novca i zaključio da je prvostepeni pravilno utvrdio pravne elemente krivičnog dela pranja novca u skladu sa članom 32 (2) (2.1) Zakona o sprečavanju pranja novca i finansiranja terorizma (*vidi* stav 100 presude PAKR 216/15).
74. Branilac E.D. dalje ukazuje na to da nije utvrđen subjektivni element krivičnog dela pranja novca. Okrivljeni nije znao da je novac koji je pozajmio od drugih optuženih prihod nastao iz krivičnih radnji. Okrivljeni nije imao saznanja o tim nezakonitim aktivnostima niti je imao nameru da istim doprinese (*dolus directus*) i nije bio svestan da svojim postupcima može da stvori zabranjene posledice (*dolus eventualis*). Odbrana N.T. dodaje da sam prenos novca ne pokazuje da je optuženi znao za nezakonito poreklo novca.
75. Pored toga što mora da utvrdi materijalne elemente pranja novca, sud mora da utvrdi i stanje uma lica koje se bavi pranjem novca (npr. namera da se izvrši krivično delo). Prilikom utvrđivanja mentalnog elementa za krivično delo pranja novca, sud se mora oslanjati na objektivne činjenične okolnosti iz kojih će zaključiti mentalni element.
76. U konkretnom slučaju, Osnovni sud je veoma detaljno analizirao odnos između N.V. kao osobe koja je izvršila prenose određenih iznosa iz C.E.U. u P. SHPK, Q. LB, K. SHPR i C.B. (*videti* strane 124 do 132, i 135 do 139 presude PKR.Nr.1046/13). Konkretno, Osnovni sud je zaključio da telefonski listinzi dokazuju da su N.V. i F.B. ostvarivali telefonske veze sa E.D.. Takođe je utvrđeno da nije postojao pisani sporazum između C.E.U. i E.D. za davanje "kredita" ili razgovor u vezi sa otplatom "kredita". Dalje, novac nikada nije prijavljen na

računima P. SHPK ili prijavljen kako bi se oporezovao. U vezi sa N.T., Osnovni sud je zaključio da su F.B. i N.T. bili prijatelji i poslovni saradnici. Informacije dobijene iz zakonitog presretanja pokazale su da se F.B. čak obratio N.T. na dan njegovog hapšenja. Veće stoga zaključuje da ovo jasno pokazuje da su optuženi imali saznanje o nezakonitom poreklu novca kao i njihove namere da sakriju prirodu, izvor i vlasništvo nad njim. Osnovni sud je u potpunosti utvrdio subjektivne elemente krivičnog dela pranja novca.

77. Veće ima na umu da se presuda Osnovnog suda ne bavi pojedinačno svakim elementom krivičnog dela pranje novca, međutim, presude treba pročitati u celosti, uključujući dispozitive i sve delove obrazloženja. U ovom slučaju, očigledno je iz presude Osnovnog suda da je u potpunosti utvrđen svaki element krivičnog dela pranja novca, koje je takođe potvrdio Apelacioni sud. Prema tome, veće smatra da neslaganje okrivljenih sa utvrđenim činjeničnim stanjem ne predstavlja povredu krivičnog zakona kao što je opisano u članu 432 (1.1) ZKP. Kao takvi, navodi da elementi krivičnog dela pranja novca nisu utvrđeni su odbijeni kao neosnovani.

Računanje vremena provedenog u pritvoru

78. Branilac N.V. navodi da je Apelacioni sud povredio krivični zakon, kao što je utvrđeno članom 385 (1.6) ZKP, kada je u kaznu uračunavao vreme provedeno u sudskom pritvoru. Apelacioni sud je pogrešno uračunao vreme provedeno u sudskom pritvoru od 14. novembra 2014, dok je N.V. bila u sudskom pritvoru od 14. novembra 2012. godine.
79. Veće smatra da je ovo *de minimum* greška, očigledna greška u pisanju i računanju, kao što je opisano u članu 371 ZKP. Veće dalje napominje da je ista *de minimum* greška učinjena i u odnosu na optužene F.B. i B.B.. Takva greška ne predstavlja kršenje zakona u pogledu uračunavanja sudskog pritvora u visinu kazne kao što je opisano u članu 385 (1) (1.6) ZKP. Zbog toga, tvrdnja odbrane je odbijena kao neosnovana.
80. Međutim, u skladu sa članom 438 (1) (1.1) ZKP i po principu *beneficium cohaesionis* iz člana 397 i 436 (2) ZKP, veće je preinačilo presudu Apelacionog suda PAKR 216/15, na strani 7, stav III koji glasi: “na osnovu člana 365 stav 1.5 ZKP-a, vreme provedeno u sudskom, odnosno, kućnom pritvoru, biće uračunato u kaznu okrivljenima: N.V. od 12. novembra 2012, F.B. od 12. novembra 2012, B.B. od 12. novembra 2012, E.D. od 18.

decembra 2014. godine, I.F. od 18. decembra 2014. do 25. decembra 2014. godine, i N.T. od 18. decembra 2014. do 25. decembra 2014. godine”.

Povrede nastale prilikom određivanja kazne

81. Branilac E.D. tvrdi da presuda Osnovnog suda sadrži bitne povrede Zakona o krivičnom postupku, kao što je predviđeno u članu 432 (1.2) i 384 (1.12) u vezi sa članom 370 (8) ZKP, jer presuda ne sadrži odgovarajuće obrazloženje krivične sankcije. Odbrana tvrdi da je optuženi trebalo da dobije blažu kaznu.
82. Veće konstatuje da se Osnovni sud u svojoj presudi detaljno bavio otežavajućim i olakšavajućim okolnostima prilikom određivanja odgovarajuće kazne (*videti* strane 168 do 169 presude PKR.br.1046/13). Presuda se bavila ličnim okolnostima okrivljenog, posebno njegovom porodičnom situacijom. Osnovni sud je takođe uzeo u obzir okolnosti vezane za ovaj predmet, način na koji je krivično delo izvršeno i dalekosežne posledice krivičnog dela. Apelacioni sud je razmatrao ocenu Osnovnog suda i zaključio da je izrečena kazna poštena i zakonita. Međutim, Apelacioni sud je primetio da je učešće svakog okrivljenog u krivičnom delu bilo na različitom nivou, i u skladu sa principom proporcionalnosti i u interesu ispravnog sprovođenja pravde, smanjio kaznu E.D. sa 8 (osam) godina zatvora i novčanu kaznu od 20.000 (dvadeset hiljada) evra koju je dužan da plati u roku od 6 (šest) meseci nakon pravosnažnosti presude na 5 (pet) godina zatvora i novčanu kaznu od 15.000 (petnaest hiljada) evra.
83. Veće se slaže sa obrazloženjem Apelacionog suda i zaključuje da je pojedinačno učešće u krivičnom delu u potpunosti ocenjeno i da su kazne određene u skladu sa tim. Kazna odražava svrhu kazne propisane zakonom, dalekosežne posledice po društvo, kao i nivo učešća svakog okrivljenog. Zbog toga, navod odbrane da bi kazna izrečena E.D. trebalo da bude blaža je odbijen kao neosnovan.
84. Odbrana N.T. navodi da su sudovi prekršili krivični zakon jer nisu uspeli da utvrde osnove za izricanje kazne.
85. Veće konstatuje da se navod odbrane u vezi sa osnovama za izricanje kazne u potpunosti odnosi na utvrđivanje činjenica u predmetu. Veće ponavlja da, prema članu 432 (2) ZKP, zahtev za zaštitu zakonitosti se ne može podneti na osnovu pogrešnog ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja (stvar je detaljno obrazložena u stavovima 56 do 60 ove

presude). Prema tome, veće smatra da odbrana nije ukazala ni na koji osnov naveden u članu 432 (1) ZKP, i kao neosnovanu odbacuje tvrdnju da prvostepeni i drugostepeni sud nisu uspeli da pruže osnov za izricanje kazne.

Nalog za zaplenu

86. Odbrana N.V. tvrdi da presuda Osnovnog suda ne sadrži bilo kakvo obrazloženje u pogledu zaplene imovine kao što je navedeno u nalogu PKR.br.1046/13 od 18. decembra 2014. godine. Nalog izdat u skladu sa članom 284 od ZKP ne umanjuje obavezu da se u presudi takođe pruži obrazloženje. Odbrana dalje navodi da je nalog za zaplenu neosnovan i protivzakonit što predstavlja povredu krivičnog zakona iz člana 385 (1) (1.5) ZKP. Okrivljena N.V. je kupila stan zakonito zarađenim novcem, tačnije, od isplate koju je dobila za svoje usluge pružene OeSD.
87. Veće konstatuje da, u skladu sa članom 284 (1) ZKP, sudija pojedinac ili sudsko veće, istovremeno sa presudom sa suđenja, izdaje nalog potkrepljen obrazloženjem kojim se utvrđuje da li će imovina navedena u optužnici biti oduzeta ili vraćena. Član 275 (1) ZKP ukazuje na to da sud može da izda pravosnažnu naredbu za zaplenu tek nakon što je dokazano da su zgrada, nepokretna imovina, pokretna imovina ili sredstva predstavlja materijalna dobit stečenu krivičnim delom. U članu 276 (3) ZKP je precizirano, da imovina kupljena novčanim sredstvima koja su neposredno dobijena radnjama koje predstavljaju krivično delo jeste imovinska korist stečena tim krivičnim delom.
88. Veće konstatuje da zakon jasno ukazuje na to da će nalog za zaplenu biti zasebno donet u odnosu na presudu i da mora da bude saglasan sa nalazima presude. Namera zakonodavca je bila da odvoji pitanje zaplene od glavne presude. Stoga, veće nalazi da je Osnovni sud sledio uslov postavljen u članu 274 - 284 ZKP u vezi sa postupkom zaplene.
89. U konkretnom slučaju, Osnovni sud je doneo nalog za zaplenu koji je bio saglasan sa presudom u istom predmetu. Jasno je utvrđeno u presudi Osnovnog suda da je stan naveden u tački I.a naloga za zaplenu kupljen od novčanih sredstva koja su direktno dobijena iz radnji koje predstavljaju krivično delo. Osnovni sud je utvrdio da je novac za kupovinu stana prenet sa računa C.E.U., a ne iz ličnih novčanih sredstava N.V. kao što je tvrdila odbrana. Stoga, veće se uverilo da je Osnovni sud pravilno utvrdio da je okrivljena kupila stan novcem koji je nezakonito dobijen od MUP-a.

90. Navodi branioca da nalog za zaplenu nije dovoljno obrazložen, neosnovan i protivzakonit, što predstavlja povredu krivičnog zakona iz člana 385 (1) (1.5) ZKP, su odbijeni neosnovani.

VI. ZAKLJUČAK

91. Uzevši u obzir gore navedeno, Vrhovni sud Kosova je odlučio kao u dispozitivu ove presude.

VRHOVNI SUD KOSOVA PRIŠTINA

PML-178/16

predsednik veća:

zapisničar:

Avdi Dinaj
sudija Vrhovnog suda

Sandra Gudaityte
pravni službenik EULEX-a

članovi veća:

Anna Adamska-Gallant
sudija EULEX-a

Nebojša Boričić
sudija Vrhovnog suda